

УМОВИ ПРИЗНАЧЕННЯ КОМПЕНСАЦІЙНИХ ВИПЛАТ ЗА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Досліджено особливості призначення компенсаційних виплат непрацюючим фізичним особам, які безкоштовно надають соціальні послуги. З'ясовано умови та порядок надання цього виду соціального забезпечення; обґрунтовано, що умовою отримання компенсації є відсутність будь-якого доходу протягом часу надання соціальних послуг за винятком результату від праці вдома на підставі трудових правовідносин та підтвердження факту здійснення постійного догляду, одним із яких запропоновано вважати обов'язкове проведення обстеження матеріально-побутових умов надання соціальних послуг.

Проаналізовано положення чинного законодавства України, держав зарубіжжя, матеріали судової практики, наукові напрацювання та пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання у сфері призначення компенсаційних виплат за надання соціальних послуг.

Ключові слова: компенсація, соціальна послуга, соціальне забезпечення, соціальне обслуговування, отримувач соціальної послуги, надавач соціальної послуги.

Постановка проблеми. Із 2016 року оптимізація та стандартизація системи надання соціальних послуг увійшли в наступний етап законодавчого оновлення з метою покращення роботи важливого напрямку соціального забезпечення громадян, які опинилися у скрутних життєвих обставинах, зокрема тих, хто не здатен до самообслуговування й потребує постійного стороннього догляду. Нерідко такі соціальні послуги надаються фізичними особами, які задля постійної турботи про рідних і знайомих покидають офіційне працевлаштування та повністю присвячують себе соціальній роботі, з одного боку, добровільно, з іншого – вимушено, на додаток безвідплатно, навзамін здебільшого одержуючи лиш вдячність отримувачів соціальної послуги. Саме для таких працівників соціальної сфери державою гарантується можливість отримати соціальну допомогу за свою працю, яка вочевидь покликана компенсувати особі втрачену можливість заробляти собі на життя працюю, яку вона вільно обрала або на яку вільно погодилась.

Стан дослідження. Питанню соціальних гарантій у сфері соціального обслуговування громадян приділено належну увагу

у вітчизняній науці права соціального забезпечення. Чимало науковців, зокрема Н. Б. Болотіна, В. Я. Бурак, В. С. Венедиктов, В. О. Гончаров, С. М. Синчук, С. А. Сільченко, Б. І. Сташків, С. М. Прилипко, В. І. Прокопенко, О. І. Процевський, О. В. Тищенко, Л. П. Шумна, О. М. Ярошенко та інші, зверталися до правових питань надання соціальних послуг в Україні.

Сьогодні правові аспекти соціального обслуговування посідають важливе місце у доктрині права соціального забезпечення. Посилена увага науковців до проблем надання соціальних послуг в Україні загалом осторонь залишає проблеми реалізації права на компенсаційні виплати фізичними особами, які надають соціальні послуги, більшість із яких стосуються умов та порядку призначення компенсації для осіб, котрі здійснюють постійний сторонній догляд у системі соціальної роботи. Ці правові аспекти є ще не достатньо вивченими та вирішеними, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета статті – обґрунтувати необхідність дослідження законодавчих положень і висловити пропозиції з усунення законодавчих прогалин у сфері призначення компенсаційних виплат за надання соціальних послуг.

Виклад основних положень. Згідно зі ст. 7 Закону України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 р. № 966-IV [1], фізичним особам, які надають соціальні послуги, призначаються і виплачуються компенсаційні виплати в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України [2].

Проблематика компенсаційних виплат не є комплексно дослідженою у праві соціального забезпечення. Питання їх віднесення до видів соціального забезпечення все ще залишається предметом наукової дискусії.

В. Рудик вказує на таку ознаку соціальної компенсації, як мета відшкодування додаткових витрат. Науковець зазначає, що компенсація повинна відповідати вартості фактичній або умовній, для відшкодування якої вони призначаються. Оскільки вони призначаються незалежно від інших видів допомог, то можна визнати їх як самостійний вид соціального забезпечення [3, с. 80].

На переконання А. А. Казанчана, компенсація – це вид соціального забезпечення, що передбачає заходи матеріального або іншого характеру, які вчиняються стосовно непрацездатних громадян, завдяки чому стає можливим покращення їхнього соціального становища, компенсація втрат, яких вони зазнали. Вчений, посилаючись на Б. І. Сташківа, зазначає, що він до видів соціального забезпечення

відносить пенсію, грошову допомогу, компенсацію, субсидію, пільгу, соціальна послугу [4, с. 2, 20].

Отже, компенсаційна виплата за надання соціальних послуг, як видається, мала би передбачати відшкодування додаткових витрат, які понесла фізична особа у зв'язку з наданням соціальних послуг. Відповідно йдеться про певний еквівалент компенсації, коли отримане відшкодування рівноцінне втратам, що мали місце.

Порядок і виплата компенсації за надання соціальних послуг затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2004 р. № 558. Тут у п. 1 передбачено, що непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами), призначається щомісячна компенсаційна виплата.

Поміж тим фізична особа, яка надає соціальні послуги, має право одержувати тільки одну компенсацію незалежно від кількості обслуговуваних осіб, видів та обсягу послуг (п. 3 Порядку призначення та виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги) [2].

Викладене дає підстави для висновку, що ці положення встановлюють умови призначення компенсаційної виплати за надання соціальних послуг. Право на їхнє отримання має лише та фізична особа, яка є непрацюючою і надає соціальні послуги постійно певним категоріям громадян, котрі не здатні до самообслуговування та потребують сторонньої допомоги (є непрацездатними за станом здоров'я). Також потрібно наголосити, що критерій працездатності фізичної особи, яка надає соціальні послуги, та родинні стосунки з отримувачем соціальної послуги юридичного значення для призначення виплат не мають.

Компенсація за надання соціальних послуг є щомісячною грошовою допомогою, яка виплачується за кошти місцевих бюджетів протягом періоду надання соціальних послуг.

Зокрема, згідно з п. 8 Порядку призначення та виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги, вони призначаються на час встановлення групи інвалідності – інвалідам I групи, інвалідність яких встановлена безстроково та які згідно з довідкою до акта огляду медико-соціальною експертною комісією потребують постійного стороннього догляду; або на час, протягом якого особа, що подала заяву про необхідність отримання соціальних послуг, потребуватиме постійного стороннього догляду [2].

Розмір компенсаційної виплати встановлено п. 2 цього підзаконно-нормативного акта, де передбачено певний відсоток від прожиткового мінімуму для працездатних осіб і тих, які втратили працездатність (залежно від того, до якої категорії відносять надавача соціальних послуг).

Відтак непрацездатність особи не може бути причиною відмови у призначенні компенсаційних виплат за надання соціальних послуг. Але йдеться тільки про такі обставини, як досягнення пенсійного віку, визначеного статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV [5], та інвалідів. При цьому група інвалідності теж очевидно юридичного значення не має.

У законодавстві встановлено такі розміри компенсації за надання соціальних послуг:

– 15 відсотків – фізичним особам, які надають соціальні послуги інвалідам I групи;

– 10 відсотків – фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, які за висновком лікарсько-консультаційної комісії потребують стороннього догляду і не здатні до самообслуговування, інвалідам II групи та дітям-інвалідам;

– 7 відсотків – фізичним особам, які надають соціальні послуги інвалідам III групи та хворим, які за висновком лікарсько-консультаційної комісії потребують постійного стороннього догляду і не здатні до самообслуговування [2].

Визначальною умовою, необхідною для призначення компенсації за надання соціальних послуг, на наше переконання, є критерій непрацюючої особи.

Згідно зі ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI, до зайнятого населення належать особи, які працюють за наймом на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, особи, які забезпечують себе роботою самостійно (у тому числі члени особистих селянських господарств), проходять військову чи альтернативну (невійськову) службу, на законних підставах працюють за кордоном та мають доходи від такої зайнятості, а також особи, що навчаються за денною формою у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах та поєднують навчання з роботою.

До зайнятого населення також належать:

1) непрацюючі працездатні особи, які фактично здійснюють догляд за дитиною-інвалідом, інвалідом I групи або за особою похилого віку, яка за висновком медичного закладу потребує постійного

стороннього догляду або досягла 80-річного віку, та отримують допомогу, компенсацію та (або) надбавку відповідно до законодавства;

2) батьки – вихователі дитячих будинків сімейного типу, прийомні батьки, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства;

3) особа, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, та одержує грошову допомогу на догляд за ним відповідно до законодавства [6].

Якщо зіставити наведене законодавче положення з відповідною нормою Порядку призначення та виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги, то впливає логічний висновок: до зайнятого населення можуть належати тільки ті фізичні особи, які надають соціальні послуги дитині-інваліду, інваліду I групи, особі похилого віку чи такій, яка досягла 80-річного віку, і отримують одну компенсацію за надання соціальних послуг. Усі інші надавачі соціальних послуг до зайнятого населення не належать.

Дефініцію зайнятості пропонує ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення», де передбачено, що зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їхніх особистих та суспільних потреб, з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їхній власності, у тому числі безоплатно [6].

Натомість у п. 4 Порядку призначення та виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги [2], передбачено підстави, за яких відповідні виплати не можуть бути призначені. Аналіз цих положень наводить на висновок, що всі вони переважно характеризують стан зайнятості особи, зокрема отримання нею певного доходу.

Також компенсація не призначається фізичним особам, котрі надають соціальні послуги громадянам, яким призначено:

– державну соціальну допомогу на догляд відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» або надбавку на догляд до державної соціальної допомоги згідно із Законом України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам»;

– надбавку на догляд або державну соціальну допомогу на догляд відповідно до Законів України «Про пенсійне забезпечення»

і »Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»;

– відшкодування витрат на надання послуг по догляду відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

Також компенсація не призначається:

1) фізичним особам, які надають соціальні послуги і отримують допомогу на догляд відповідно до Закону України «Про психіатричну допомогу»;

2) фізичним особам, які надають соціальні послуги на платній основі;

3) самозайнятим особам;

4) фізичним особам, які проходять альтернативну (невійськову) службу;

5) фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, хворим, котрі за висновком лікарсько-консультаційної комісії потребують постійного стороннього догляду і не здатні до самообслуговування та перебувають у трудових відносинах, у тому числі на умовах неповного робочого дня (крім роботи вдома) [2].

Вважаємо, що виплата соціального забезпечення отримувачу соціального забезпечення не може бути підставою для ненадання чи припинення компенсаційної виплати для надавача соціальної послуги. Адже тоді втрачає значення мета цього виду соціальної допомоги, яка полягає у тому, аби компенсувати людині втрачений заробіток у зв'язку з об'єктивними обставинами (надання соціальних послуг), через які вона в принципі не може працювати.

Особливого значення набуває той факт, що, отримуючи компенсаційні виплати, особа може працювати на умовах трудового договору надомником, який виконує роботу вдома. Якщо ж ідеться про цивільно-правовий договір, то хоч і прямої вказівки в законі немає, така угода характеризує самозайнятість особи відповідно до змісту ст. 14 п. 14.1.226 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Аналогічне правило можна застосовувати і до осіб, які є членами особистого селянського господарства, займаються творчою діяльністю, тощо.

Доречно наголосити, що призначення розглянутої компенсаційної виплати теж має свої особливості. Зокрема, згідно з п. 5 Порядку призначення та виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги, компенсація призначається і виплачується струк-

турним підрозділом з питань соціального захисту населення районної, районної у м. Києві державної адміністрації, виконавчого органу міської ради (далі – місцеві органи соціального захисту) за місцем проживання, перебування особи, якій надаються соціальні послуги, з дня подання фізичною особою, яка надає соціальні послуги, та особою, яка їх потребує, заяв разом із належними документами.

Відповідний місцевий орган соціального захисту видає заявнику розписку про прийняття заяв і документів із зазначенням дати їх прийняття. Днем подання заяв для призначення компенсації вважається день реєстрації місцевим органом соціального захисту заяв з необхідними документами. Якщо заяви та документи надсилаються поштою, днем подання заяв для призначення компенсації вважається дата, вказана на поштовому штампелі місця відправлення.

У разі коли до заяв не додані всі належні документи, місцевий орган соціального захисту письмово протягом трьох днів повідомляє заявнику, які документи слід подати додатково. Якщо вони будуть додані не пізніше трьох місяців з дня одержання такого повідомлення, днем подання заяв вважатиметься день їх прийняття або відправлення.

Місцевий орган соціального захисту протягом десяти днів після одержання заяв із необхідними документами розглядає їх та приймає рішення про призначення компенсації чи про відмову в її призначенні із зазначенням причини відмови та порядку оскарження цього рішення, про що інформує заявника письмово упродовж п'яти днів після прийняття відповідного рішення [2].

З наведеного можна зробити висновок, що процедура призначення компенсаційної виплати відбиває загальнозстановлений порядок виникнення відносин у сфері соціального забезпечення. Щоправда, процедура призначення компенсації за надання соціальних послуг передбачає необхідність отримання згоди на проведення виплат як надавача, так і отримувача соціальної послуги, без якої реалізація права на цей вид соціального забезпечення є неможливою. В такий спосіб формуються обставини для можливого зловживання своїм правом з боку отримувача соціальних послуг, який може в силу різних причин не погодитися на призначення компенсаційних виплат.

На нашу думку, цю правову прогалину можна заповнити, запровадивши законодавчий порядок обов'язкового обстеження матеріально-побутових умов, у яких здійснюється догляд.

Скажімо, у Республіці Білорусь згоди отримувача соціальної послуги не потрібно. Натомість спеціальна комісія, що розглядає подані документи, встановлює факт здійснення догляду за непрацездатним громадянином, який підтверджується актом огляду, рішенням

суду або довідкою місцевої ради (стосовно осіб у сільській місцевості). В акті вказуються дані про здійснений догляд на основі опитування осіб (сусідів, родичів тощо) під їхню особисту розписку. Крім цього, якщо догляд не здійснюється, то має бути підтвердження отримувача соціальної послуги, теж під розписку (в разі неможливості особи підписатися за станом здоров'я в акті вказується причина відсутності підпису). Також під здійсненням догляду розуміється спільне фактичне проживання або в одному населеному пункті надавача і одержувача соціальної послуги догляду. Проте навіть проживання у різних населених пунктах комісія може взяти до уваги з урахуванням конкретних обставин [7].

Важливо відзначити, що прийняттю рішення про відмову чи призначення компенсації фізичним особам в Україні передують отримання відомостей, які підтверджують відсутність даних про доходи фізичної особи, котра надає соціальні послуги. Для цього вивчаються відомості Державного реєстру фізичних осіб – платників податків, що отримані в порядку щоквартального електронного інформаційного обміну між Мінсоцполітики і ДФС з урахуванням відповідних вимог, які передбачені Порядком обміну інформацією [8].

Зазначимо, що аналіз змісту п. 2 спільного наказу Мінсоцполітики та Міністерства фінансів України, яким затверджено Порядок надання Державною фіскальною службою України інформації з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про наявність доходів та джерела їх отримання фізичними особами, які надають соціальні послуги, від 08.05.2015 р. № 492/497 [8], дає підстави для висновку, що йдеться про доходи від здійснення підприємницької або провадження незалежної професійної діяльності.

Тимчасом огляд судової практики свідчить про існування дещо ширшого тлумачення законодавчих положень з приводу відсутності доходу. Суди трактують надання соціальних послуг як безвідплатну діяльність, яка характеризує відсутність будь-якої матеріальної вигоди за соціальне обслуговування. Як приклад можна навести одне зі судових рішень, у якому оплатність соціальної послуги розкриває укладення договору про довічне утримання, відповідно до якого надавач соціальної послуги взяв на себе зобов'язання забезпечувати довічним утриманням отримувача соціальної послуги взамін набуття ним права власності на належний йому будинок [9].

Окрім безоплатності соціальної послуги, правом на компенсації за надання соціальних послуг володіють лише непрацюючі особи. Приміром, надавачу соціальної послуги суд відмовив у компенсаційній виплаті, мотивуючи тим, що фізична особа навчається за денною

формою навчання. Тому особа може здійснювати постійний догляд тільки у місяці, коли навчання не відбувається.

Водночас факт отримання особою, яка надає соціальні послуги, певного доходу не є підставою для відмови у призначенні компенсаційної виплати. Як-от суд у своєму рішенні № 2-а/1970/3149/12 зазначив, що «компенсація призначається непрацюючій особі, яка може постійно надавати соціальні послуги. При цьому суд звертає увагу, що виплата компенсації пов'язується саме із можливістю постійного надання соціальної послуги, а не з отриманням чи не отриманням цією особою іншого виду доходу, в тому числі і стипендії» [10].

До обставин, які впливають на призначення компенсаційної виплати, суди відносять також похідний дохід. Зокрема, йдеться про оренду майна особи. Наприклад, як вбачається з судового рішення № 2-А-554/09 від 02.07.2009 р., «зазначена інформація підтверджується Довідкою ВАТ «Сосницький райагροхім» № 15 від 22 червня 2009 року, в якій вказується, що ОСОБА_3 мала дохід від здавання земельного паю в оренду в 4-му кварталі 2007 року» [11], і суд постановив стягнути з особи передплачені суми виплаченої компенсації.

До доходів особи, як впливає з матеріалів судової практики, належить також і певний вид соціального забезпечення, що може отримувати особа. Наприклад, таким доходом вважається виплата допомоги з безробіття [12].

Також доцільно зазначити, що компенсація особам за безоплатне надання послуг не може не надаватися з вмотивуванням відсутності коштів у місцевому бюджеті. У судовому рішенні № 2-а-5 від 03.05.2007 р. суд вважає, що «відсутність коштів у місцевому бюджеті не є підставою для невиконання Закону України «Про соціальні послуги» та відмови у виплаті позивачу компенсації за надані ним соціальні послуги, які, крім того, уже є нарахованими відповідно до діючого законодавства, тому що для державного органу є неприпустимим виправдання неможливості виконання закону відсутністю належного фінансування. Крім того, фінансові труднощі держави не повинні перешкоджати виконанню вимог закону і держава є відповідальною за борги юридичних осіб, яких вона фінансує чи адміністративно контролює» [13].

Аналогічні формулювання містяться в інших судових рішеннях. Наприклад, «реалізація особою права, що пов'язане з отриманням бюджетних коштів, яке базується на спеціальних та чинних на час виникнення спірних правовідносин нормативно-правових актах національного законодавства, не може бути поставлена у залежність від бюджетних асигнувань» [14].

Звертає увагу на себе і та обставина, що малозабезпеченість надавача соціальної послуги не є підставою для призначення йому більш вищого розміру компенсаційної виплати. Особливо це важливо тоді, коли постійний догляд зумовлений наданням соціальних послуг у поєднанні з родинними стосунками між суб'єктами.

Скажімо, у Республіці Молдові передбачена соціальна допомога для малозабезпечених сімей, де усі повнолітні особи здійснюють догляд за членом/членами, які є інвалідами I групи та потребують догляду згідно з висновком Консиліуму лікарської експертизи життєздатності, а також здійснюють догляд за дитиною (дітьми-інвалідами) або за особою старше 75 років з тої ж сім'ї – за висновком Консультативного медичного консиліуму [15].

При цьому уповноваженою особою на такий вид соціального забезпечення є також» сім'ї, члени яких отримують дохід від заробітної плати за повний чи неповний робочий час або від підприємницької діяльності за умови, що інші повнолітні члени сім'ї здійснюють відповідний догляд. Допомога надається строком не більше 24 календарних місяців, а потім за потреби може знову призначатися за заявою отримувача допомоги [15].

Натомість у Республіці Білорусь право на отримання допомоги по догляду мають працездатні непрацюючі особи, які здійснюють догляд за інвалідом I групи або особами, що досягли 80 років, котрі потребують постійного догляду. Тим часом отримувачі компенсації не займаються підприємницькою діяльністю, не навчаються у навчальних закладах на денній формі навчання, не отримують пенсії, допомоги з безробіття, щомісячної страхової виплати у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, щомісячної грошової допомоги згідно зі законодавством про державну службу та здійснюють постійний догляд за непрацездатними громадянами [7].

На нашу думку, зарубіжний досвід є суттєвим чинником, який доцільно враховувати під час оновлення правового регулювання означених відносин. Адже утвердження у законодавстві України правових основ для допомоги фізичним особам, що надають соціальні послуги, сприяло б посиленню соціального захисту тих осіб, які зазнали соціального ризику малозабезпеченості і, як наслідок, втрати доходу у зв'язку зі здійсненням догляду за непрацездатними громадянами.

Висновки. З огляду на викладене, вважаємо доречним, що компенсаційна виплата за надання соціальних послуг у тому розмірі, в якому вона виплачується, є лише засобом додаткової грошової підтримки для фізичних осіб, котрі є непрацюючими внаслідок здійснення

безоплатного догляду за отримувачами соціальних послуг, що не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами). Адже таке відшкодування не виконує основної ролі цього виду соціальної підтримки, яка би мала полягати у відшкодуванні особі втрати доходу, позаяк вона не має можливості працювати і назагал перебуває в стані так званої вимушеної зайнятості.

1. Про соціальні послуги: Закон України від 19.06.2003 р. № 966-IV // Офіційний вісник. – 2003. – № 29. – Ст. 52.

2. Про затвердження Порядку призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2004 р. № 558 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 17. – Ст. 83.

3. Рудик В. Понятійний апарат в системі соціальних виплат / В. Рудик // Юридична Україна. – 2012. – № 8. – С. 78–82.

4. Казанчан А. А. Види соціального забезпечення громадян в Україні: проблемні питання / А. А. Казанчан // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ / гол. ред. С. М. Алфьоров. – Запоріжжя, 2010. – № 3. – С. 11–20.

5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 33. – Ст. 126.

6. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 24. – Ст. 1284.

7. О пособиях по уходу за инвалидом I группы либо лицом, достигшим 80-летнего возраста: Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 06.09.2006 г. № 1149 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=C20601149>

8. Про затвердження Порядку надання Державною фіскальною службою України інформації з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про доходи фізичних осіб на запити Національного антикорупційного бюро України: Наказ Міністерства фінансів України від 08.09.2016 р. № 815/250 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 80. – Ст. 119.

9. Судова справа № 2-а-9443 від 24.12.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/7665206>

10. Судова справа № 2-а/1970/3149/12 від 05.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29023369>

11. Судова справа № 2-А-554/09 від 02.07.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15870350>

12. Судова справа № 1522/26585/12 від 20.03.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30336829>

13. Судова справа № 2-а-5 від 03.05.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3857249>

14. Судова справа 22а-13090/11 від 21.06.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/18843649>

15. Об утверждении Положения о порядке установления и выплаты социального пособия: Постановление Правительства Республики Молдова № 1167 от 16.10.2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=333589&lang=2>

Мокрицкая Н. П., Фаль М. О. Условия назначения компенсационных выплат за предоставление социальных услуг в Украине

Исследуются особенности назначения компенсационных выплат неработающим физическим лицам, которые бесплатно предоставляют социальные услуги. Определены условия и порядок предоставления этого вида социального обеспечения. Обосновывается, что условием получения компенсации является отсутствие любого дохода в течение времени предоставления социальных услуг, за исключением результата от работы на дому на основании трудовых правоотношений и подтверждения факта осуществления постоянного ухода, одним из которых предлагается считать обязательное проведение обследования материально-бытовых условий предоставления социальных услуг.

Анализируются положения действующего законодательства Украины, государств зарубежья, материалы судебной практики, научные наработки; приводятся предложения по совершенствованию правового регулирования в сфере назначения компенсационных выплат за предоставление социальных услуг.

Ключевые слова: компенсация, социальная услуга, социальное обеспечение, социальное обслуживание, получатель социальной услуги, лицо, оказывающее социальную услугу.

Mokrytska N. P., Fal M. O. Terms of compensatory payments for rendering of social services in Ukraine

The article deals with the features of the allotment of compensatory payments to unemployed physical persons who provide social services to disabled citizens free of charge. The paper considers the conditions and procedure for granting this type of social security. It is concluded that a monthly monetary compensation is appointed to the provider of social services during the time when he is providing services and excluding his financial state.

Such compensation provides additional material support at the expense of local budgets in order to reimburse lost earnings (income) to the provider of social services. Social services are connected with the exercise of the regular care of the elderly, the disabled, and children with disabilities, the sick who are not capable to self-service and need constant outside assistance (except those who are served by social services).

It is proved that the condition for obtaining compensation is the lack of any material benefits for the social services, except for the work at home based

employment relations. The implementation of the right to the compensatory payment depends on not only the declaration of the provider's will but also a recipient of social services or his legal representative, which is expressed by an application for the need of the provision of social services. This legislation does not provide ways to confirm the fact of realization of constant care, one of which is the Act of examination of the material and domestic conditions for the provision of social services.

The provisions of the current legislation of Ukraine and foreign countries, the records of the court practice are analyzed. The suggestions of improving the legal regulation in the field of the allotment of the compensatory payments for rendering social services are made.

Key words: *compensation, social service, social security, social care, recipient of social service, provider of social service.*

Стаття надійшла 3 лютого 2017 р.

УДК 346.2:334.722.8

**О. А. Туркот,
В. С. Рурак**

ЩОДО ПРИБУТКУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ТА ЙОГО РОЗПОДІЛУ

Проаналізовано вітчизняне законодавство, яким визначено поняття та види прибутку акціонерного товариства. Встановлено, що воно не містить роз'яснення понять «чистий прибуток» і «балансовий прибуток», тож це спричиняє довільне трактування наведених норм. На підставі тверджень науковців розкрито сутність вказаних понять та виокремлено шляхи розподілу прибутку акціонерного товариства, також запропоновано внести відповідні зміни у законодавство. Особливу увагу зосереджено на виплаті дивідендів як основному етапі розподілу прибутку.

Ключові слова: *прибуток, чистий прибуток, балансовий прибуток, дивіденди, розподіл прибутку.*

Постановка проблеми. Основною метою діяльності акціонерного товариства (далі – АТ) є одержання прибутку. Про це зазначено у нормах Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України (далі – ГК України), Закону України «Про господарські товариства» (далі – ЗУ «Про ГТ») та Закону України «Про акціонерні товариства» (далі – ЗУ «Про АТ»). Проте у законодавстві немає чітко встановлених визначень понять балансового і чистого прибутку